

ÚSTREDIE PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
Špitálska 8, 812 67 Bratislava

Interná norma č. IN – 006/2008

Názov normy:

Vykonávanie opatrení orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vo veci výchovných opatrení

Druh normy:

Metodický pokyn č. 4 - 1/2008

Účel normy:

Usmerňuje postup zamestnancov Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri vykonávaní opatrení orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vo veci výchovných opatrení

Oblasť platnosti:

Táto interná norma je platná pre všetkých zamestnancov Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, odborov sociálnych vecí a rodiny, oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Počet strán: 15

Vydanie: prvé

Vzťah k už vydaným interným normám:

Nová norma, neruší žiadne interné normy

Gestorský útvar: <i>Sekcia sociálnych vecí a rodiny Odbor sociálnoprávnej ochrany detí, sociálnej kurately a poradensko-psychologických služieb</i>	Schválil: <i>PaedDr. Ján Sihelský generálny riaditeľ</i>	Dátum schválenia: <i>31.01. 2008</i> Dátum účinnosti: <i>01.02. 2008</i>
---	--	---

Metodický pokyn

k vykonávaniu opatrení orgánu sociálnoprávnej ochrany detí

a sociálnej kurately vo veci výchovných opatrení

1. Všeobecné východiská

Predmetom internej normy Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny je usmerniť postup úradov práce, sociálnych vecí a rodiny ako orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v konaní vo veci výchovných opatrení.

Cieľom internej normy je zabezpečiť jednotný postup orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v rámci Slovenskej republiky vo veci rozhodovania o výchovných opatreniach.

Interná norma vychádza z platných právnych predpisov upravujúcich oblasť výchovných opatrení, ktorými sú:

Zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 330/2007 Z.z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon o sociálnoprávnej ochrane),

Zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o rodine)

Z hľadiska procesnoprávnej úpravy konania sa vzťahuje na konanie vo veci výchovných opatrení **Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov** (ďalej len Správny poriadok). Zákon o sociálnoprávnej ochrane v **ustanovení (ďalej len ust.) §90 ods. 2** upravuje, ktoré inštitúty Správneho poriadku sa vzťahujú na konanie o výchovných opatreniach.

Na konanie o výchovných opatreniach sa zo Správneho poriadku vzťahujú ust. § 1 - §25, čo predstavuje rozsah pôsobnosti, všeobecné pravidlá správneho konania, príslušnosť, účastníci konania a zastupovanie, priebeh konania, začatie konania, náležitosti podania, postúpenie veci, zápisnica a nazeranie do spisov, doručovanie do vlastných rúk. **Nevzťahuje sa ust. §26 –doručovanie verejnou vyhláškou. Ďalej sa vzťahujú ust. §27 - §59**, čo predstavujú inštitúty, ako sú lehoty, prerušenie konania, zastavenie konania, zisťovanie podkladov pre rozhodnutie, náležitosti rozhodnutia, lehoty na rozhodnutie, právoplatnosť a vykonateľnosť rozhodnutia, odvolacie konanie. Ak bolo vo veci vydania výchovného opatrenia orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately právoplatne rozhodnuté, ustanovenia zo Správneho poriadku týkajúce sa **obnovy konania a inštitútu preskúmania rozhodnutia mimo odvolacieho konania sa nevzťahujú. Vzťahujú sa však ust. §69 Správneho poriadku - konanie o proteste prokurátora a ust. § 85 - účinnosť Správneho poriadku.**

2. Vecná pôsobnosť a miestna príslušnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

V správnom konaní rozhoduje o výchovných opatreniach – o ich uložení, zrušení z hľadiska vecnej pôsobnosti a miestnej príslušnosti orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Vecná pôsobnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je daná ust. §73 ods.2 písm. a) bod 1 zákona o sociálnoprávnej ochrane.

Miestna príslušnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vyplýva z ust. §90 ods. 4 zákona o sociálnoprávnej ochrane. Na konanie a rozhodovanie o výchovných opatreniach je miestne príslušný orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, v obvode ktorého má dieťa obvyklý pobyt. Za obvyklý pobyt dieťaťa v zmysle ust. §2 písm. a) bod 1. zákona o sociálnoprávnej ochrane sa považuje jeho trvalý pobyt, prechodný pobyt, povolenie na prechodný pobyt, povolenie na trvalý pobyt alebo povolený tolerovaný pobyt.

Ak sa dieťa v mieste obvyklého pobytu nezdržiava a zdržiava sa po určitý čas mimo svojho obvyklého pobytu, pričom riešenie jeho výchovy a výživy neznesie odklad, miestne príslušný na konanie vo veci uloženia výchovného opatrenia je ten orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, v obvode ktorého sa dieťa zdržiava.

U dieťaťa umiestneného v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na základe rozhodnutia súdu sa za jeho obvyklý pobyt považuje to miesto, odkiaľ bolo dieťa vyňaté, t.j. jeho trvalý pobyt, prípadne prechodný pobyt. Jeho obvyklým pobytom teda nie je zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, do ktorého bolo umiestnené. V ojedinelých prípadoch, ak má dieťa trvalý pobyt priamo v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, tento sa považuje za jeho obvyklý pobyt. Výnimočnosť určenia trvalého pobytu dieťaťa v zariadení môže byť daná napr. takou situáciou, že rodičia dieťaťa sú bezdomovci a sami nemajú určený trvalý pobyt ani prechodný pobyt, resp. ich trvalý pobyt v občianskom preukaze je určený len veľmi všeobecne, napr. určité mesto alebo obec bez uvedenia konkrétnej adresy.

Pokiaľ ide o maloletého bez sprievodu, miestne príslušný na konanie je orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa miesta, kde sa maloletý bez sprievodu zdržiava.

3. Okruh účastníkov konania

Pri vymedzení okruhu účastníkov konania je dôležité dbať na to, aby tento okruh účastníkov konania bol vymedzený úplne. Preto je potrebné vychádzať zo Správneho poriadku, ktorý jednoznačne v ust. §14 upravuje, kto je účastníkom správneho konania. Je ním ten, o koho právach alebo právom chránených záujmoch alebo povinnostiach sa koná, resp. má konať, alebo ten, koho práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť rozhodnutím správneho orgánu priamo dotknuté, ako i ten, kto tvrdí, že môže byť rozhodnutím správneho orgánu na svojich právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach priamo dotknutý, a to až do času, kým sa nepreukáže opak.

Účastníkom konania je aj ten, komu zákon takéto postavenie priznáva. Nielen v súdnom konaní, **ale i v správnom konaní má kolízny opatrovník postavenie účastníka konania.**

V správnom konaní je maloleté dieťa zastúpené kolíznym opatrovníkom len výnimočne, keďže predpoklad stretu záujmov medzi rodičmi a deťmi nezakladá povinnosť správneho orgánu ustanoviť maloletému dieťaťu v správnom konaní kolízneho opatrovníka.

Pokiaľ ide o konanie vo veci rozhodovania o výchovnom opatrení, **účastníkmi konania sú dieťa zastúpené zákonným zástupcom a obaja rodičia**, a to najmä ak:

- rodičia nežijú spolu,
- sú rozvedení a dieťa bolo zverené jednému z rodičov,
- boli predbežným opatrením upravené pomery dieťaťa,
- dieťa bolo zverené do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti,
- dieťa bolo umiestnené do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu.

Účastníkom konania **nie sú rodičia dieťaťa vtedy, ak bolo dieťa osvojené, alebo dieťaťu bol ustanovený poručník.** V takýchto prípadoch je účastníkom konania osvojiteľ alebo poručník.

Ak bolo dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti, **okrem rodičov dieťaťa - zákonných zástupcov, je účastníkom konania, aj fyzická osoba**, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti alebo **pestún**. Ak bolo dieťa zverené do spoločnej pestúnskej starostlivosti manželom, účastníkmi konania sú **obaja pestúni**.

Účastníkom konania nie je právnická alebo fyzická osoba alebo akreditovaný subjekt, ktorý bude spolupôsobiť pri výkone výchovného opatrenia.

3.1 Zastúpenie účastníka konania

V konaní, a to na začiatku konania, ako aj v jeho priebehu sa môže nechať účastník konania zastúpiť advokátom alebo iným zástupcom, ktorého si zvolí. Zástupca nemusí mať právnické vzdelanie, v každom prípade musí mať spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu. Zastúpenie sa koná na základe plnej moci, ktorú účastník konania orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately predloží.

4. Začatie konania

Pri začatí konania vo veci rozhodovania o výchovných opatreniach - uloženia výchovného opatrenia, ako aj jeho zrušenia, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately postupuje podľa Správneho poriadku – ust. § 18.

Konanie je začaté dňom, keď podanie účastníka konania došlo správneho orgánu príslušnému vo veci rozhodnúť. Pokiaľ sa konanie začalo na podnet správneho orgánu, je konanie začaté dňom, kedy správny orgán urobil voči účastníkovi konania prvý úkon. Týmto prvým úkonom voči účastníkovi konania je upovedomenie všetkých účastníkov konania o začatí správneho konania vo veci uloženia výchovného opatrenia, ako aj vo veci zrušenia výchovného opatrenia.

Predmetné konanie **sa spravidla začína z podnetu správneho orgánu**, ktorý sa dozvedel, resp. zistil také skutočnosti, ktoré odôvodňujú vydanie výchovného opatrenia. Pre začatie konania platí zásada oficiality.

Pred začatím konania je orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately povinný upovedomiť o začatí konania všetkých známych účastníkov konania, a to písomne listom, alebo ústne formou úradného záznamu, z ktorého bude zrejmé, že každý z účastníkov berie začatie konania o uložení (zrušení) výchovného opatrenia na vedomie a bol poučený o právach a povinnostiach, ktoré ako účastník v správnom konaní má, čo potvrdí svojim podpisom.

4.1 Priebeh konania

Pri zisťovaní skutkového stavu veci – objektívnych skutočností dôležitých pre rozhodnutie, je potrebné formou úradného záznamu zachytiť aj všetky vyjadrenia účastníkov konania, ktorí majú samozrejme právo vyjadrovať sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sú rozhodujúce v konaní pre samotné vydanie rozhodnutia. V zmysle §33 ods. 1 Správneho poriadku tento upravuje prostriedky, ktorými sa zabezpečuje súčinnosť účastníkov konania pre rozhodnutie. V súlade s §33 ods. 2 Správneho poriadku správny orgán zvyčajne písomnou formou vyzve účastníka konania aby sa vyjadril k podkladom a k spôsobu zistenia pred vydaním rozhodnutia a súčasne mu určí primeranú lehotu na vyjadrenie.

Maloleté dieťa, ktoré je účastníkom konania, sa vyjadruje ku všetkým skutočnostiam len v tom prípade, že je s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť schopné chápať uvádzané skutočnosti a primerane sa k nim vyjadrovať.

Formou úradného záznamu môžu byť vypočuté aj iné fyzické osoby, ktoré nie sú účastníkmi konania, avšak ich výpoveď je dôležitá pre to, aby bol spoľahlivo zistený skutkový stav veci, na základe ktorého správny orgán vydá rozhodnutie. V prípade, že na základe podkladov získaných pre konanie vo veci uloženia výchovného opatrenia obsiahnutých v spisovom materiále správny orgán dospeje k záveru, že nie je dôvodné výchovné opatrenie uložiť, nevydá rozhodnutie o uložení výchovného opatrenia a konanie zastaví.

4.2 Prerušenie konania

Pri prerušení konania orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately postupuje podľa ust. **§29 Správneho poriadku**. K prerušeniu konania dochádza v takých prípadoch, keď je potrebné sa vysporiadať s predbežnou otázkou alebo, ak účastník konania bol vyzvaný, aby v určenej lehote odstránil nedostatky podania.

Predbežnou otázkou (prejudiciálnou) sa rozumie taká otázka, od posúdenia ktorej závisí samotné rozhodovanie vo veci. O tejto otázke mohlo byť právoplatne rozhodnuté iným správnym orgánom, prípadne tým istým správnym orgánom, alebo zatiaľ k rozhodnutiu nedošlo. Posúdenie predbežnej otázky je predpokladom správnej veci, ktorá je predmetom správneho konania.

Doba, na ktorú sa prerušuje konanie nie je zákonom daná. Taktiež treba uviesť, že vzhľadom k tomu, že uloženie výchovného opatrenia orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je spravidla z vlastného podnetu, nie na návrh, nie je daný dôvod, aby účastník konania musel byť vyzvaný na odstránenie nedostatkov svojho podania.

Pokiaľ je konanie prerušené, lehoty podľa Správneho poriadku neplynú. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately preruší konanie rozhodnutím, proti ktorému nie je možné podať odvolanie. Prerušiť konanie je možné aj vtedy, ak je to z dôležitých dôvodov a účastníci konania to zhodne navrhnu. V takomto prípade je možné prerušiť konanie najdlhšie na dobu 30 dní.

4.3 Zastavenie konania

Správny poriadok v ust. §30 taxatívne upravuje dôvody zastavenia konania.

V konaní o uloženie výchovného opatrenia orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zastaví konanie, ak odpadol dôvod začatého konania z podnetu správneho orgánu.

V praxi sa však zastavenie konania vo veci nariadenia výchovného opatrenia takmer nevyskytuje, nakoľko dôvod, pre ktorý sa orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately rozhodne uložiť výchovné opatrenie, nie je prakticky možné napraviť počas konania, ešte do rozhodnutia o výchovnom opatrení, keďže práve dôvody pre uloženie výchovného opatrenia sú zrejme dlhodobejšieho charakteru.

5. Lehoty na vydanie rozhodnutia orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Lehota pre rozhodnutie správneho orgánu je daná Správnym poriadkom - **§49 Správneho poriadku**.

Lehota pre rozhodnutie začína plynúť odo dňa, kedy bolo začaté konanie vo veci uloženia, prípadne zrušenia výchovného opatrenia. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately rozhodne o výchovných opatreniach bezodkladne, najneskôr do 30 –tich dní odo dňa začatia konania. Vo zvlášť zložitých prípadoch, ak je to potrebné, rozhodne do 60-tich dní. Ak ani v tejto lehote nemôže správny orgán – orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately lehotu dodržať, o jej predĺžení požiada Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, odbor sociálnoprávnej ochrany detí, sociálnej kurately a poradensko-psychologických služieb s odôvodnením. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny môže lehotu pre vydanie rozhodnutia primerane predĺžiť.

O predĺžení lehoty je povinný orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately upovedomiť účastníkov konania.

6. Rozhodnutie a náležitosti rozhodnutia

Rozhodnutie správneho orgánu, ktorým bolo uložené výchovné opatrenie musí v zmysle **ust. §46 Správneho poriadku** byť v súlade so zákonmi a ostatnými právnymi predpismi, musí ho vydať orgán na to príslušný, musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného stavu veci a musí obsahovať predpísané náležitosti **podľa ust. §47 Správneho poriadku**.

Podľa ust. §47 Správneho poriadku rozhodnutie správneho orgánu musí obsahovať výrok, odôvodnenie a poučenie o odvolaní (rozklade).

Rozhodnutie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately o uložení výchovného opatrenia, prípadne jeho zrušení musí obsahovať výrok, odôvodnenie a poučenie.

Vo výroku bude uvedený správny orgán (názov úradu práce, sociálnych vecí a rodiny odbor sociálnych vecí a rodiny, sídlo úradu), ktorý výchovné opatrenie ukladá, konkrétne ustanovenie zákona, podľa ktorého výchovné opatrenie ukladá, ako aj ustanovenia týkajúce sa vecnej pôsobnosti úradu práce, sociálnych vecí a rodiny rozhodovať vo veci uloženia, prípadne zrušenia výchovného opatrenia, účastníci konania – maloleté dieťaťa s dátumom narodenia, adresou bydliska a jeho obaja zákonní zástupcovia s adresami bydliska.

Z výroku musí jednoznačne vyplývať, **komu** je výchovné opatrenie uložené, na aké **obdobie sa** výchovné opatrenie ukladá, a v prípade, že má spolupôsobiť alebo spolupracovať pri výkone výchovného opatrenia **právnická alebo fyzická osoba alebo akreditovaný subjekt**, tak aj tieto osoby alebo subjekt.

Každé rozhodnutie správneho orgánu je svojou povahou individuálnym správnym aktom, ktorý vydáva správny orgán v konkrétnej veci. Právne účinky rozhodnutia vyplývajú z výroku rozhodnutia, a pre všetkých účastníkov konania sú záväzné. Rozhodnutie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vo veci uloženia výchovného opatrenia, prípadne jeho zrušenia zasahuje do právneho postavenia účastníkov konania, pričom nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia sa ukladá, prípadne ruší povinnosť. V danom prípade ide o konštitutívne rozhodnutie.

Odôvodnenie musí vystihovať, prečo bolo potrebné pristúpiť k uloženiu výchovného opatrenia na základe čoho, prípadne na základe akého podnetu začal správny orgán konať vo veci uloženia (zrušenia) výchovného opatrenia. V odôvodnení rozhodnutia správny orgán uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, akú správnu úvahu využil pri aplikácii právnych predpisov na základe ktorých rozhodol, a ako sa vysporiadal s návrhmi a vyjadreniami účastníkov konania k podkladom rozhodnutia.

Poučenie musí obsahovať možnosť účastníka konania podať odvolanie v 15 – dňovej lehote, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po dni doručenia rozhodnutia. Ďalej musí obsahovať správny orgán, na ktorý sa odvolanie podáva, a ktorý správny orgán o odvolaní rozhoduje. Taktiež v poučení musí byť uvedené, že rozhodnutie správneho orgánu je preskúmateľné súdom po vyčerpaní riadneho opravného prostriedku.

6.1 Doručovanie rozhodnutia

Rozhodnutie je potrebné doručovať do vlastných rúk každému účastníkovi konania osobitne, a to aj v prípade, že rodičia dieťaťa, ako účastníci konania:

- sú manželia a bývajú spolu na spoločnej adrese, alebo
- nie sú manželia, a bývajú spolu na spoločnej adrese,
- býva každý z nich na inej adrese, bez ohľadu na to, či sú manželia alebo nie sú manželia (podstatné je, že sú rodičia dieťaťa).

Ak sa rozhodnutie nepodarilo doručiť účastníkovi konania z dôvodu, že nebol zastihnutý v mieste doručenia, hoci sa v mieste doručenia zdržiava, doručovateľ uloží písomnosť na pošte, o čom ho vhodným spôsobom upovedomí. Ak si adresát písomnosť neprevezme do troch dní od uloženia na pošte, posledný deň tejto lehoty sa považuje za deň doručenia písomnosti, a to aj keď sa adresát o uložení nedozvedel. V prípade, že účastník konania bezdôvodne odoprel prijať písomnosť, písomnosť sa považuje za doručенú tým dňom, kedy prijatie písomnosti odoprel. Na túto skutočnosť však musí byť doručovateľom upozornený.

Ak sa účastník konania nezdržiava v mieste bydliska a jeho pobyt nie je známy, alebo sa zdržuje v cudzine na neznámom mieste, správny orgán ustanoví opatrovníka na doručenie písomnosti.

Ak je účastník konania v konaní zastúpený zástupcom na základe plnej moci, rozhodnutie sa doručuje do vlastných rúk len tomuto zástupcovi.

6.2 Právoplatnosť a vykonateľnosť rozhodnutia

Rozhodnutie, proti ktorému nemožno podať riadny opravný prostriedok (odvolanie, rozklad) je právoplatné.

Rozhodnutie je vykonateľné, ak sa proti nemu nemožno odvolať (podať rozklad) alebo ak odvolanie (rozklad) nemá odkladný účinok. Okamih, kedy sa rozhodnutie stáva právoplatným závisí od splnenia dvoch procesných podmienok súčasne. Prvá procesná podmienka je oznámenie rozhodnutia, ktoré je spravidla doručením do vlastných rúk všetkým účastníkom konania a druhá procesná podmienka je nenapadnuteľnosť rozhodnutia opravným prostriedkom, t.j. že odvolanie (rozklad) nie je možné podať. Odvolanie proti rozhodnutiu nie je možné podať napr. z dôvodu, že uplynula účastníkom konania lehota na podanie odvolania. Proti druhostupňovému rozhodnutiu nie je možné podať odvolanie.

Po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia sa toto rozhodnutie zašle právnickej alebo fyzickej osobe alebo akreditovanému subjektu, ktorý orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately určil, že bude spolupôsobiť alebo spolupracovať pri výkone výchovného opatrenia. Akreditovaný subjekt musí byť uvedený vo výroku rozhodnutia, pričom o spolupôsobení (spolupráci) sa musí orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pred vydaním rozhodnutia s akreditovaným subjektom vopred dohodnúť.

Rozhodnutie sa nezasiela škole, ktorej je dieťa žiakom, a to ani v prípade, že výchovné opatrenie bolo uložené z dôvodu zanedbávania povinnej školskej dochádzky, prípadne z podnetu školy, nezasiela sa ani obci, prípadne mestskej časti, ktorej sú dieťa a jeho rodičia obyvateľmi.

Podľa povahy vecí orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý rozhodnutie vydal o uložení výchovného opatrenia, ako aj o jeho zrušení, po právoplatnosti rozhodnutia písomne - úradným listom oznámi škole, obci a pod., komu bolo výchovné opatrenie uložené, z akého dôvodu, kedy bolo rozhodnutie vydané, kedy nadobudlo právoplatnosť a za akým účelom sa im to oznamuje.

7. Výchovné opatrenia uložené orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane a zákona o rodine

Podľa §12 ods. 1 zákona o sociálnoprávnej ochrane orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately rozhoduje o výchovných opatreniach podľa:

- písm. a) - upozornenie dieťaťa, rodičov alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa,
- písm. b) - uloženie povinnosti dieťaťa na liečbe v špecializovanej ambulancii starostlivosti,
- písm. c) - uloženie povinnosti dieťaťa zúčastniť sa na výchovnom programe alebo sociálnom programe.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately rozhodne o uložení výchovného opatrenia ustanoveného osobitným predpisom (**zákon o rodine – ust. §37 ods. 2**)

- napomenutie,
- dohľad,

- obmedzenie,
- povinnosť dieťaťa a jeho rodičom podrobiť sa sociálnemu poradenstvu alebo odbornému poradenstvu v špecializovaných zariadeniach.

8. Výchovné opatrenia nariadené súdom podľa zákona o rodine

Súd môže rozhodnúť o uložení výchovného opatrenia **ex offo, t.j. z úradnej povinnosti** :

- z podnetu orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- z podnetu kohokoľvek,

alebo na návrh orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Ak je konanie začaté ex offo, súd vydá uznesenie o začatí konania vo veci nariadenia výchovného opatrenia. **Dňom vydania uznesenia sa konanie** vo veci nariadenia výchovného opatrenia **začína**.

V prípade, že bol podaný **návrh, konanie je začaté tým dňom, kedy bol návrh na súd doručený**. Rozhodujúca je podacia pečiatka podateľne súdu na podanom návrhu.

O výchovných opatreniach podľa § 37 ods. 3 písm. a), b), c) zákona o rodine, ktorými sa dočasne odníma maloleté dieťa zo starostlivosti rodičov, a to aj proti ich vôli, **môže rozhodnúť iba súd. Takýto zásah súdu má mať dočasný a preventívny charakter.**

Osoba, ktorej sa dočasne odníma dieťa zo starostlivosti, môže byť okrem rodičov osvojiteľ, fyzická osoba, ktorá má dieťa zverené súdom do predosvojiteľskej starostlivosti, poručník ustanovený súdom, ktorý sa o dieťa osobne stará, pestún, ktorému bolo dieťa zverené do pestúnskej starostlivosti alebo osoba, ktorej bolo dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti, prípadne fyzická osoba, ktorej bolo maloleté dieťa dočasne zverené do starostlivosti na základe súdom vydaného predbežného opatrenia.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately **odporúča súdu** vhodné zariadenie, v ktorom sa môže rozhodnutie realizovať. Výchovné opatrenia nariadené súdom sa môžu realizovať v zariadeniach zriadených podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane, ktorými sú:

- **detský domov,**
- **krízové stredisko,**
- **resocializačné stredisko pre drogovu závislých.**

Určený úrad práce, sociálnych vecí a rodiny môže zriaďovať detský domov.

Obec, vyšší územný celok (ďalej len VÚC) a akreditovaný subjekt, ktorému bola akreditácia udelená, môžu zriaďovať detský domov, krízové stredisko a resocializačné stredisko pre drogovu závislých.

V detskom domove sa vykonáva výchovné opatrenie v profesionálnej rodine, v samostatných diagnostických skupinách alebo v samostatných špecializovaných skupinách.

Podľa § 37 ods. 3 zákona o rodine, ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa a ak výchovné opatrenia uložené podľa § 37 ods. 2 zákona o rodine (napomenutie, dohľad, obmedzenie) nevedli k náprave, súd dočasne odníma maloleté dieťa z osobnej starostlivosti rodičov, aj proti ich vôli, ako aj zo starostlivosti osôb, ktorým bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej starostlivosti, od budúcich osvojiteľov, od osvojiteľov, od poručníka, ktorý sa o maloleté dieťa stará a nariadi maloletému dieťaťu

- a) pobyt v zariadení, ktoré plní úlohy odbornej diagnostiky, najdlhšie na dobu šesť mesiacov,
- b) pobyt v špecializovaných zariadeniach najdlhšie na dobu 6 mesiacov
- c) pobyt v resocializačnom stredisku.

Zariadenia odbornej diagnostiky sú:

- diagnostické centrum
- detský domov so špecializovanou skupinou pre deti s poruchami správania, ktoré vyžadujú starostlivosť na základe odbornej diagnostiky
- krízové stredisko – ak získalo akreditáciu aj v časti odbornej diagnostiky (zoznam zariadení sa nachádza na adrese: www.employment.gov.sk)

Ak je v záujme dieťaťa uloženie výchovného opatrenia podľa § 37 ods. 3 písm. b) zákona o rodine, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately odporučí súdu vhodné **špecializované zariadenie**. V takýchto prípadoch ide najmä o liečbu v špecializovanom nemocničnom zariadení alebo v liečebni.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zváži vhodnosť zariadenia podľa povahy vecí.

Nariadiť maloletému dieťaťu pobyt v zariadení podľa §37 ods. 3 písm. c) zákona o rodine môže súd v **resocializačnom stredisku pre drogovu závislých iba výchovným opatrením**. Dĺžka pobytu v resocializačnom stredisku pre drogovu závislých je upravená v ust. § 63 ods. 6 zákona o sociálnoprávnej ochrane.

V prípade, že je potrebné zabezpečiť umiestnenie dieťaťa v resocializačnom zariadení, navrhne orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately súdu takéto zariadenie zriadené obcou, VÚC, alebo zariadenie, ktorému bola udelená akreditácia podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane (zoznam zariadení sa nachádza na adrese www.employment.gov.sk).

Určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v rámci svojej pôsobnosti vypracúva prehľad o stave miest v detských domovoch, v krízových strediskách a resocializačných strediskách zriadených rôznymi subjektami určených na vykonávanie rozhodnutia súdu vo svojom územnom obvode.

Na základe priorít v oblasti zabezpečenia vykonávania rozhodnutí súdu v zariadeniach vypracúva plán zabezpečenia vykonávania rozhodnutí súdu a organizačne ho zabezpečuje. Pre potreby orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečí informovanie o voľných miestach v zariadeniach vo svojom územnom obvode.

Konkrétne podmienky prijatia dieťaťa do zariadenia dohodne orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately so zariadením, ktoré určí v rozhodnutí súd.

V prípade zariadení, ktoré nie sú zriadené podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane, ide o zariadenia v pôsobnosti iných rezortov, a to najmä rezortu školstva a rezortu zdravotníctva.

Nariadeniu výchovného opatrenia súdom, ktorým sa dieťa dočasne odníma zo starostlivosti, by malo predchádzať niektoré výchovné opatrenie uložené v ustanovení §37 ods.2 zákona o rodine, prípadne výchovné opatrenie uložené podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Uloženie výchovného opatrenia, či už orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo súdom, musí byť adekvátne k problému, ktorý je potrebné riešiť v záujme ochrany práv maloletého dieťaťa. Preto aj postupnosť výchovných opatrení v oboch zákonoch je cielená v tom zmysle, že výchovné opatrenia sú upravené v zákonoch od najmiernejšieho opatrenia až po výchovné opatrenie najviac zasahujúce do rodičovských práv a povinností.

Výchovné opatrenie plní predovšetkým ochrannú funkciu. Nariadením výchovného opatrenia sa rodičia, prípadne osoby zodpovedné za výchovu a starostlivosť o dieťa nesankcionujú, ale naopak, účelom výchovného opatrenia je navrátenie riadneho výchovného prostredia pre dieťa a odstránenie dôvodu, pre ktoré bolo výchovné opatrenie potrebné nariadiť. Nariadeniu dohľadu alebo iných výchovných opatrení nemá predchádzať súdne rozhodnutie o pozbavení alebo obmedzení rodičovských práv, prípadne pozastavení výkonu rodičovských práv. Nie je však žiadnou výnimkou, keď napr. súd nariadi výchovné opatrenie – dohľad nad výchovou maloletého dieťaťa, ktorému zrušil ústavnú starostlivosť a dieťa sa vracia späť do starostlivosti rodičom.

Zároveň možno konštatovať, že uložením ktoréhokoľvek výchovného opatrenia ide o faktické zasahovanie do rodičovských práv a povinností, pričom tieto zásahy sú v oboch zákonoch budované systematicky od miernejších zásahov k vážnejším zásahom.

Výchovné opatrenie uložené súdom má povinnosť sledovať súd v súčinnosti s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, pričom aj pri takýchto výchovných opatreniach orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vypracuje plán výkonu výchovného opatrenia, ktorý je súčasťou plánu sociálnej práce s rodinou a dieťaťom. Podľa toho, ako sa plán výkonu výchovného opatrenia vyhodnocuje s ohľadom na plnenie účelu výchovného opatrenia, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podáva na súd návrhy na zrušenie ním uloženého výchovného opatrenia.

Rozhodnutie súdu o výchovnom opatrení, ktorým súd nariadi maloletému dieťaťu pobyt v zariadení, ktoré plní úlohy odbornej diagnostiky (§37 ods.3 písm. a) zákona o rodine), pobyt v špecializovaných zariadeniach (§37 ods. 3 písm. b) zákona o rodine) alebo pobyt v resocializačnom stredisku pre drogovu závislých (37 ods.3 písm. c) zákona o rodine), orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately po jeho obdržaní a po nadobudnutí právoplatnosti súdneho rozhodnutia, zašle kópiu tohto rozhodnutia s vyznačenou doložkou právoplatnosti oddeleniu štátnych sociálnych dávok a oddeleniu pomoci v hmotnej núdzi príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

9. Sledovanie plnenia účelu výchovného opatrenia

Sledovanie plnenia účelu výchovného opatrenia orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je upravené v **ust. §14 ods.2 zákona o sociálnoprávnej ochrane.**

V dvojmesačných intervaloch orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sleduje plnenie účelu výchovného opatrenia. Priebežné vyhodnocovanie plnenia účelu výchovného opatrenia sa uskutočňuje za účasti dieťaťa, a to s ohľadom na jeho vek a rozumovú vyspelosť, jeho rodičov, prípadne osoby, ktorá sa o dieťa osobne stará. Maloleté dieťa sa nemusí v každom prípade zúčastňovať na vyhodnocovaní účelu výchovného opatrenia. Napr. pri nariadení dohľadu nad výchovou maloletého dieťaťa, ak dieťa nie je schopné pochopiť význam výchovného opatrenia pre nízku vekovú hranicu, je samozrejmé,

že nemôže byť ani pri jeho vyhodnocovaní. V prípade, že rodičia alebo osoba, ktorá sa o dieťa osobne stará **odmietne spolupracovať pri vyhodnocovaní plnenia účelu výchovného opatrenia, túto skutočnosť je potrebné zaznamenať v úradnom zázname, ktorý rodičia alebo osoba, ktorá sa o dieťa stará, podpíše.** V prípade, že úradný záznam odmietne podpísať, je potrebné do úradného záznamu uviesť, že tento záznam uvedená osoba odmietla podpísať.

Povinnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vyhodnocovať plnenie účelu výchovného opatrenia každé dva mesiace je stanovená zákonom. Preto je v rozhodnutí o výchovnom opatrení potrebné určiť obdobie, ktoré má význam pre to, aby uložené výchovné opatrenie mohlo určitý čas pozitívne pôsobiť na zmenu výchovného prostredia maloletého dieťaťa. Pravidelným sledovaním možno zistiť, či uloženým výchovným opatrením sa postupne menia výchovné podmienky v záujme maloletého dieťaťa, a či jeho vývin napreduje priaznivým smerom. Každá zmena, a to pozitívna aj negatívna, ktorá bola zistená pri vyhodnocovaní výchovného opatrenia, musí byť zaznamenaná **v pláne výkonu výchovného opatrenia. Plán výkonu výchovného opatrenia je súčasťou plánu sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa o dieťa osobne stará.**

Od pravidelného vyhodnocovania plnenia účelu výchovného opatrenia treba odlišiť **zhodnotenie účinnosti výchovného opatrenia po uplynutí obdobia.** Po uplynutí obdobia uvedeného v rozhodnutí o výchovnom opatrení orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately aj na základe priebežného vyhodnocovania plnenia účelu výchovného opatrenia zhodnotí účinnosť výchovného opatrenia s konštatovaním, či uložené výchovné opatrenie po uplynutí obdobia splnilo svoj účel alebo účel výchovného opatrenia nebol splnený. V žiadnom prípade nemožno konštatovať, že účel výchovného opatrenia bol splnený len čiastočne, alebo nie úplne. V takomto prípade treba považovať účel výchovného opatrenia za nesplnený. Konštatovanie zhodnotenia účinnosti výchovného opatrenia bude uvedené v rozhodnutí o zrušení výchovného opatrenia len v prípade, ak výchovné opatrenie splnilo svoj účel. Ak teda výchovné opatrenie nesplnilo svoj účel, toto bude uvedené buď

- v novom rozhodnutí o uložení iného vhodného výchovného opatrenia, alebo
- v návrhu, ktorý podá orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na súd na uloženie výchovného opatrenia podľa zákona o rodine s tým, že uvedie, ktoré konkrétne výchovné opatrenie navrhuje súdu uložiť, alebo navrhne súdu prijať iné vhodné opatrenie. Týmto iným vhodným opatrením podľa osobitného predpisu – zákona o rodine môže byť napr. aj návrh na zverenie dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti, v najkrajnejšom prípade návrh na nariadenie ústavnej starostlivosti.

V prípade nesplnenia účelu výchovného opatrenia, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately postupuje podľa §15 ods. 3 zákona o sociálnoprávnej ochrane, pričom výchovné opatrenie, ktoré nesplnilo svoj účel zruší následne po tom, čo využil niektorý z postupov v zmysle ust. §14 ods. 3 zákona o sociálnoprávnej ochrane.

Ak sa orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately rozhodne uložiť iné vhodné výchovné opatrenie, t.j. vydať nové rozhodnutie, postupuje podľa Správneho poriadku. Rovnako platia ustanovenia Správneho poriadku o začatí konania až po vydanie rozhodnutia. Taktiež sa vzťahujú na celé konanie ustanovenia zákona. o sociálnoprávnej ochrane alebo zákona o rodine týkajúce sa výchovných opatrení.

V prípade, že o uložení výchovného opatrenia rozhodne súd, či už na návrh, alebo aj bez návrhu, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately spolupôsobí pri hodnotení výchovného opatrenia priebežne, ako aj po skončení uloženého obdobia.

Sledovanie účelu výchovného opatrenia uloženého súdom je však predovšetkým **úlohou súdu**.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je **povinný mať** aj v prípade **výchovného opatrenia uloženého súdom vypracovaný plán výkonu výchovného opatrenia, ktorý je súčasťou plánu sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou**.

Z plánu výkonu výchovného opatrenia musí byť zrejmé, z akého dôvodu bolo výchovné opatrenie uložené, na aké obdobie, čo sa má uloženým výchovným opatrením dosiahnuť a ako sa plní účel výchovného opatrenia - priebežné vyhodnocovanie účelu výchovného opatrenia.

10. Zrušenie výchovného opatrenia uloženého orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

V prípade výchovného opatrenia uloženého orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately **po uplynutí doby**, na ktorú bolo výchovné opatrenie uložené, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zhodnotí účinky výchovného opatrenia.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately **sleduje účinky** uloženého **výchovného opatrenia priebežne**. V prípade zistenia, že účel uloženého výchovného opatrenia je splnený skôr, t. j. pred uplynutím doby, ktorá je v rozhodnutí o uložení výchovného opatrenia uvedená, **môže orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately aj pred uplynutím tejto doby výchovné opatrenie zrušiť**.

Pokiaľ orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately uložil výchovné opatrenie podľa ust. §12 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnoprávnej ochrane (upozornenie), prípadne výchovné opatrenie podľa §37ods.2 zákona o rodine (napomenutie), po splnení účelu výchovného opatrenia je potrebné aj tieto výchovné opatrenia zrušiť i napriek tomu, že ich možno považovať za opatrenia jednorazovej povahy.

Výchovné opatrenie orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zruší podľa ust. §15 ods. 2 zákona o sociálnoprávnej ochrane. Rozhodnutie o zrušení výchovného opatrenia musí mať všetky náležitosti podľa ust. §47 Správneho poriadku.

Zrušenie výchovného opatrenia podľa ust. §15 ods. 2 zákona o sociálnoprávnej ochrane orgánom, ktorý ho uložil, sa nepovažuje za konanie podľa ust. §65 Správneho poriadku - preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania.

11. Záver

Súčasná platná legislatíva upravuje výchovné opatrenia v zákone o sociálnoprávnej ochrane s účinnosťou od 01. 09. 2005 a v zákone o rodine s účinnosťou od 01. 04. 2005 novým spôsobom.

Problematika výchovných opatrení do prijatia novej právnej úpravy bola upravená v zákone č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov a v zákone č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov.

Pri porovnaní predchádzajúcej právnej úpravy a súčasnej právnej úpravy možno povedať, že súčasná právna úprava výchovných opatrení je podstatne variabilnejšia a širšia čo do obsahu i rozsahu.

Na zabezpečenie účelu výchovného opatrenia umožňuje zákon o sociálnoprávnej ochrane zapojenie fyzickej osoby alebo právnickej osoby alebo subjektov akreditovaných na

vykonávanie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré môžu spolupôsobiť alebo spolupracovať pri výkone výchovných opatrení.

Vychádzajúc z právnej úpravy výchovných opatrení, t.j. zo zákona o sociálnoprávnej ochrane a zákona o rodine, výchovné opatrenia sú účinným nástrojom vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately orgánom sociálnoprávnej ochrany detí sociálnej kurately.

Uložením výchovného opatrenia možno predchádzať nariadeniu ústavnej starostlivosti nad maloletým dieťaťom a súčasne aktívne pôsobiť na zlepšenie sociálneho správania a výchovného prostredia maloletého dieťaťa, prípadne odstránenie sociálno-patologických javov.

V zmysle Dohovoru o právach dieťaťa čl. 3 je záujem dieťaťa prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí vykonávaných súdmi, správnyimi orgánmi alebo mimovládnyimi organizáciami – akreditovanými subjektami na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Preto uloženie výchovného opatrenia, či už orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo súdom, musí byť v záujme dieťaťa, t.j. na jeho prospech.

Orgán, ktorý rozhodnutie ukladá (súdny alebo správny orgán) musí starostlivo zvážiť, ktoré výchovné opatrenie je pre riešenie konkrétnej situácie dieťaťa najvhodnejšie.

Obidva zákony zároveň upravujú možnosť zrušenia výchovného opatrenia s ohľadom na splnenie účelu, prípadne k pristúpeniu iného vhodného opatrenia, ak je to potrebné.